

Czy Mikołaj Kopernik był w Niepołomicach?

W tym roku obchodzimy 550 rocznicę urodzin i 480 rocznicę śmierci Mikołaja Kopernika, astronoma i człowieka Renesansu. Z tej okazji ukazało się w prasie wiele artykułów i szereg publikacji książkowych na jego temat. Za sprawą swego wuja, biskupa warmińskiego Łukasza Watzenrode, zapisał się wraz z bratem Andrzejem na studia w Akademii Krakowskiej w 1491 roku, a figuruje na 32 miejscu listy immatrykulacyjnej, wpłacając w kwesturze całą obowiązującą wówczas sumę za studia, co można sprawdzić zwiedzając Muzeum UJ w Collegium Maius. Był między innymi uczniem Wojciecha z Brudzewa w latach 1491-1495. Nadal jednak niewiele więcej wiemy o tych jego latach studiów. Nie było wtedy w użyciu kart egzaminacyjnych ani indeksów. Bracia Kopernikowie udając się na studia do Krakowa nie byli pozbawieni opieki. Za sprawą wuja szczególnie nad Mikołajem pieczę miał sprawować Kallimach, dobry znajomy biskupa Łukasza, sekretarz i wychowawca dzieci Króla Kazimierza Jagiellończyka, a późniejszy doradca Króla Jana Olbrachta. Tych dwojga, biskupa warmińskiego i uchodźcy politycznego, łączyła przede wszystkim idea przesiedlenia Zakonu Krzyżackiego z Prus Książęcych na Podole celem obrony granic Rzeczypospolitej przed atakami ze strony Turcji.

Kallimach, prawdziwe nazwisko Filippo Bounacorsi, który w 1470 musiał opuścić Rzym, bowiem był zamieszany w spisek przeciwko papieżowi Pawłowi II, uciekł do Polski i znalazł opiekuna w osobie biskupa Grzegorza z Sanoka zamieszkując w jego dobrach. Sejm piotrkowski już od 1468 roku sprzeciwiał się wydawaniu uchodźców politycznych, dlatego na jego szczęście król Kazimierz Jagiellończyk wziął go pod swoją opiekę, a od 1472 roku Kallimach został wykładowcą w Akademii Krakowskiej. Będąc zaś sekretarzem, a później doradcą króla wiele podróżował służbowo w misjach dyplomatycznych nie tylko po Europie zabierając ze sobą prawdopodobnie też Mikołaja.

Wówczas w Krakowie latem z powodów upałów, niezdrowego powietrza i szerzących się chorób często królowie z rodzinami wyjeżdżali do Zamku w Niepołomicach, który od czasów króla Kazimierza Wielkiego został odpowiednio rozbudowany. Musiał też tam bywać i Kallimach, a prawdopodobnie z nim Mikołaj. Być może obaj zwiedzali też kościół pod wezwaniem 10 Tysięcy Męczenników i odpoczywali w cieniu stuletnich dębów pobliskiej puszczy. Trzeba pamiętać, iż w tych czasach Wisła niosła dużo wody, rozlewała się szeroko i była spławna od Krakowa aż do Gdańska. Była to zatem w tym czasie bardzo bezpieczna i wygodna droga do Torunia.

Na uwagę zasługuje też fakt, iż Kallimach w 1494 roku przybył do Torunia, gdzie organizował wizytę króla Jana Olbrachta w tym mieście i jego spotkanie z generalnymi stanami pruskimi. Kupił w Toruniu dwie kamienice blisko domu rodziny Koperników, które sprzedał już wiosną w 1496, a w tym czasie Mikołaj wyjechał już na studia do Bolonii. Latem tegoż roku Kallimach zmarł z powodu panującej w Krakowie zarazy i został pochowany w kościele oo. Dominikanów.

Pojawia się zatem pytanie: czy jeszcze kiedykolwiek Kopernik był w Niepołomicach?

Wiadomo jedynie, iż jako student Mikołaj był w Wieliczce i zwiedzał kopalnię soli. Być może zawitał też do Zamku w Niepołomicach. Ta wizyta w Wieliczce musiała Kopernikowi niezwykle głęboko utkwąć w pamięci, gdyż polecał zwiedzanie kopalni swemu jedynemu uczniowi Retykowi około 1540 roku. Dzisiaj jedna z komór kopalni nosi jego imię i można w niej oglądać pomnik Kopernika wykuty w soli (halit) dłuta Władysława Hapka.

Mikołaj Kopernik obronił doktorat z prawa kanonicznego w Ferrarze w dniu 31 maja 1503 roku. Biskup Watzenrode wzywał go do szybkiego powrotu na Warmię i objęcia stanowiska biskupiego pomocnika od stycznia 1504 roku. Jemu jednak nie było zbyt spieszno, wybrał prawdopodobnie drogę wodną z Krakowa Wisłą przez Niepołomice. Musiał bowiem przemyśleć w głowie szkic przyszłego dzieła „De Revolutionibus”, który to szkic w formie pisanej zatytułował „Commentariolus” czyli „Komentrzyk”. Napisał go Kopernik prawdopodobnie już w 1508 roku. Dzieło życia, jak wiemy, ukazało się dopiero w 1543 roku, w roku śmierci Mikołaja.